

РЕЦЕНЗИЯ

От: *Проф. д.с.н. Емилия Евгениева Ченгелова*
Научна специалност: Социология
Институт по философия и социология при БАН

Относно: конкурс за **доцент** по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и организация на труда (индустриални отношения и здравословни и безопасни условия на труд)“/научно направление, научна област/ в УНСС.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра/факултет на УНСС съгласно Решение на АС № 5/08.07.2020 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед №2543/23.10.2020 г. на Ректора на УНСС.

2. Информация за кандидатите в конкурса

В конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и организация на труда (индустриални отношения и здравословни и безопасни условия на труд)“, обнародван в Държавен вестник, бр. 75 от 25.08.2020 г., участва един кандидат - гл. ас. д-р Валери Иванов Апостолов, от катедра “Човешки ресурси и социална защита“, Общикономически факултет, УНСС. Кандидатът е роден през 1964 година. През 1991 г. е завършил УНСС, специалност "Икономика и организация на труда". През 1999 г. получава юридическо висше образование, степен магистър, във Варненския свободен университет. От 26.01.2011 г. до 30.04.2014 г. е асистент в УНСС, катедра “Човешки ресурси и социална защита“. През 2013 г. придобива образователна и научна степен "Доктор" в УНСС, по специалността "Икономика". От 2015 г. до настоящия момент е главен асистент в катедра “Човешки ресурси и социална защита“, Общикономически факултет, УНСС.

Гл. ас. д-р Валери Апостолов се отличава с изключително богата и целенасочена професионална кариера. През периода август 2001 - април 2005 г. е заместник министър на труда и социалната политика, като отговаря за направления "Индустриални отношения и социално осигуряване" и "Европейска интеграция". От 2005 до 2010 г. е член на Сметната палата и ръководи Одитен отдел, а от януари 2011 до април 2014 г. е заместник председател на Сметната палата, където организира, ръководи и контролира одитната дейност. Председател е на Съвета по информационни технологии в Сметната палата. През този период ръководи мащабен проект на стойност 2125656,23 лв. „Подобряване на професионалната компетентност на

служителите в Сметната палата на Република България за осъществяване на ефективна и ефикасна одитна дейност” по Оперативна програма „Административен капацитет”. От 2014 г. до настоящия момент развива активна синдикална дейност и се доказва като успешен синдикалист - д-р Валери Апостолов е съветник на Президента на КТ "Подкрепа, Конфедерален секретар, Председател на Синдикат "Висше образование" КТ "Подкрепа". Адвокат, член на Софийска адвокатска колегия.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Кандидатът в конкурса изпълнява всички задължителни условия за заемане на академичната длъжност "Доцент" съгласно ЗРАСРБ:

- Придобил е ОНС "Доктор" през 2013 г., като е защитил дисертационен труд на тема: *"Социално икономически аспекти на безопасността и здравето при работа в условията на членство в Европейския съюз."*;
- През 2020 г. е публикувал самостоятелен хабилитационен труд, различен от представения за придобиване на ОНС "Доктор", на тема: *"Анализ на договорните трудови възнаграждения в действащите колективни трудови договори на равнище предприятие."* Хабилитационният труд отговаря на всички условия за монографичен труд;
- Заема академичната длъжност "Главен асистент" повече от три години.

Гл. ас. Д-р Валери Апостолов отговаря на всички допълнителни количествени изисквания за УНСС за заемането на академичната длъжност "Доцент", като събира общо 892 точки при минимално изискващи се 620 точки. Разработил е десет лекционни курса, съответно десет учебни програми, от които пет за ОКС "магистър". През 2018 г. публикува самостоятелен учебник "Индустриални отношения". Кандидатът има богата публикационна дейност. Освен посочения хабилитационен монографичен труд, кандидатът е написал студия, която има методологически характер и е публикувана през 2012 г. в годишника на ВУЗФ. Публикувал е 4 статии в научни списания, реферирани и индексирани в други международни бази с научна информация, има и 13 статии в нереферирани списания с редколегия. Два негови доклада пред научни конференции са публикувани в научни списания. Установени са 21 цитирания в статии или други научни трудове. Ръководител на Национално изследване на работоспособността и заболяемостта в резултат от психосоциалните рискове и спецификата на труда в сектор „Висше образование “ - изследване, финансирано от Фонд "Условия на Труд" към Министерство на труда и социалната политика. Участвал е международен проект „Подобряване на нормативната уредба на правото на стачка“, изпълняван от Националния институт за помирение и арбитраж като Компонент 2 от проект на Правителството на Швейцария чрез Фонда за партньорство и експертна помощ с МТСП „Насърчаване на социалния диалог и условията на труд на работниците и служителите“.

Гл. ас- д-р Валери Апостолов покрива и качествените изисквания на УНСС за заемане на академичната длъжност "Доцент". Впечатляваща е неговата научно изследователска и консултантска дейност. Чрез работа в четири значими проекта, от които един международен, и участие в три научни конференции, като и трите имат международен характер, кандидатът формира значим собствен принос към ръководството и развитието на други организации и институции. По този начин той

фокусира притежаваната солидна професионална експертиза върху решаването на значими проблеми. За периода от 2014 г. до сега е бил член на девет научни комисии и платформи, с което също пряко е допринесъл за по-високото качество в работата на съответните комисии и платформи. Кандидатът има ясно очертаващ се принос към развитието на образованието и университетските структури, впечатляващ е приносът му към разработване на нови учебни курсове и учебни програми, а неговият учебник по индустриални отношения се оценява изключително високо. Има много богат опит като ръководител и член на работни групи за подготовка на нормативни документи в качеството на заместник министър на труда и социалната политика през 2001-2005 г. и сега в качеството на Конфедерален секретар на КТ "Подкрепа".

Съветът по хабилитация на УНСС е дал положително становище относно изпълнението на количествените и качествените изисквания за заемане на академична длъжност "Доцент" в УНСС от потенциалния кандидат в конкурса гл. ас. д-р Валери Апостолов (Решение на Съвета по хабилитация на УНСС от 13.05.2020 г.).

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Кандидатът има 9 години стаж като преподавател. Индикатор за сериозното му и устойчиво отношение към учебно-преподавателската дейност са разработените от него десет учебни курса и учебни програми, в следните дисциплини: "Индустриални отношения", "Здравословни и безопасни условия на труд", "Осигурителни системи", "Социално осигуряване", "Трудово и осигурително право". Учебните програми са предназначени както за обучение в ОКС "бакалавър", така и за обучение на магистри. Гл. ас. Учебните курсове са разработени задълбочено и отговарят на съвременните методически изисквания за изготвяне на учебни курсове и програми. Д-р Валери Апостолов има траен интерес към индустриалните отношения и свидетелство за това е разработеният от него учебник в тази предметна област. За високите качества на кандидата като преподавател говорят позитивните отзиви от обратната връзка с обучаваните студенти.

В качеството си на Председател на Синдикат "Висше образование" и като конфедерален секретар на КТ "Подкрепа", кандидатът многократно в цялата страна е бил лектор по различни теми свързани с Кодекса на труда, ЗБУТ, Индустриалните отношения и общественото осигуряване. По този начин е пренесъл своя професионален преподавателски опит в полза на различни аудитории от българското общество.

Нагрупаният преподавателски опит от кандидата в конкурса е впечатляващ и напълно достатъчен за заемането на академичната длъжност "Доцент" в УНСС.

Научната и преподавателска подготовка и опитност на кандидата изцяло съответстват на научната специалност на конкурса.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

5.1.Посочват се основните направления в изследователската дейност.

На основата на представените от гл. ас. д-р Валери Апостолов трудове за рецензиране, могат да се обособят следните две основни направления в неговата

изследователска дейност:

1. Индустириални отношения.
2. Здравословни и безопасни условия на труд.

Научните трудове на кандидата в посочените две направления са разработени с много вещина, впечатляваща задълбоченост и с ярко очертани собствени приноси. Научните трудове на кандидата са базирани на водещи съвременни разработки в областта на индустриалните отношения и здравословните и безопасни условия на труд. На базата на анализ и преосмисляне на водещи концепции, кандидатът е достигнал до свои концептуални обобщения и е формирал собствен принос в двете теоретични направления.

5.2.Обобщават се получените научни и/или научно-приложни резултати.

Анализът на научните трудове в очертаните две научно изследователски направления позволява да се формулират следните основни констатации.

Първото направление са индустриалните отношения. Гл. ас. Д-р Валери Апостолов, по силата на своята професионална компетентност и в частност поради заеманите от него високи обществени длъжности, е достигнал до извода за изключителната важност от теоретично осмисляне на индустриалните отношения в общество в преход, каквото е българското. Класическият вид на индустриалните отношения, познати ни от развитите капиталистически общества, претърпяват своеобразни метаморфози в общество, извършващо преход от държавно-командна икономика към общество с пазарна икономика, в която преобладават неолиберални елементи, но се запазва и известен неокейнсиански привкус. В този смисъл заслугата на кандидата е в изведената еволюция на индустриалните отношения, в разкриването на тяхната специфика и еволюирали форми, в извеждането на механизмите за тяхното случване в условията на трансформиращото се българско общество. Идеите и вижданията на гл. ас. д-р Валери Апостолов за индустриалните отношения в българското общество са намерили пълно разгръщане в разработения от него учебник за индустриалните отношения (Апостолов, В., Индустриални отношения, Издателски комплекс-УНСС, С., 2018г., ISBN 978-619-232-148-2). Учебникът се отличава с висока степен на теоретична зрялост, обобщава комплексните и изчерпателни на автора и в същото време материята е поднесено увлекателно, с оглед на потенциалните аудитории.

Съществен компонент на индустриалните отношения и техните специфични превъплъщения в българската икономика са колективните трудови договори. Бидейки ярък представител на синдикализма у нас, гл. ас. д-р Валери Апостолов има изчерпателни и дълбоки емпирични наблюдения върху процесите на създаване, подписване и практическо приложение на колективните трудови договори. Това му дава редкия шанс да разработи самостоятелна монография върху колективните трудови договори, като ги подложи на задълбочен анализ от гледна точка на техните видове, съдържание и практическо приложение. Това е безспорен теоретичен принос на кандидата в предметно поле, в което няма предходни ясно очертани приноси.

Второто научно изследователско направление в научните трудове на гл. ас. д-р Валери Апостолов са здравословните и безопасни условия на труд. Това е тема, която

кандидатът познава отблизо и в която е имал лична възможност за успешни и значими управленски интервенции - като зам. министър на труда и социалната политика, като Управител на фонд "Условия на труд" към МТСП и като Конфедерален секретар на КТ "Подкрепа". Не е случайно, че кандидатът посвещава седем свои научни статии на здравословните и безопасни условия на труд. В статиите предмет на научна дискусия са както методологическите подходи и концепциите за здравословни условия на труд, така и европейските директиви и тяхното отражение върху българското законодателство по безопасност и здраве при работа. Специално внимание се обръща на практическото прилагане на законодателството по здравословни и безопасни условия на труд в българските предприятия. Тук проличава дълбоката и личната запознатост на кандидата със специфичните проблеми, възникващи при прилагането на този тип законодателство в българската икономика. Силна страна на кандидата е отличното познаване на европейските и световните практики по безопасност и здраве при работа, което му дава широк поглед върху проблематиката и му позволява да препоръча обосновани и успешни практики за създаване на здравословни и безопасни условия на труд в българската икономика.

5.3. Дава се преценка на монографиите като самостоятелен обект на рецензиране.

Централен фокус в научно изследователската дейност на кандидата е неговият самостоятелен монографичен труд "Анализ на договорените трудови възнаграждения в действащите колективни трудови договори на равнище предприятие", Авангард Прима, София, 2020, ISSN – 978-619-239-395-3. Анализът се основа на лични впечатления и емпирични изследвания на преговорните процеси по сключване на колективни трудови договори в предприятията от основните икономически дейности. Ценността - и теоретична, и прагматично-практическа, на проведенния анализ е в дълбокото осмисляне на възможностите за договаряне на различни равнища на трудови възнаграждения, тяхното стратифициране и класифициране, изработването и прилагането на научен апарат спрямо непосредствените преговорни процеси, в процеса на които се договарят трудовите възнаграждения. В хода на осъществения анализ силно проличават аналитичните способности на кандидата и притежаваните от него качества за самостоятелна научно изследователска работа. Наблюдаваните процеси се подлагат на обективна и задълбочена научна дисекция, описват се основните им характеристики и проявления, на тази основа се извеждат общи тенденции и се идентифицират специфики. Всичко това характеризира кандидата като учен с много добре развити качества за анализ и синтез, за изследване на сложни и вътрешно хетерогенни явления и процеси, за отличаване на същественото от маловажното, за ясно разграничаване на причинно следствените връзки и зависимости. В качеството си на пряк участник в редица преговорни процеси, кандидатът успява да запази своята научна обективност и безпристрастност и като обединява теоретични концепции с техните практически приложения в българската практика, създава уникален по своето съдържание монографичен труд, който има както висока теоретична стойност, така и открояващи се емпирични импликации.

Формално погледнато, монографичният труд е структуриран в три глави, всяка от които има ясно дефинирано съдържание и формира собствени приноси. Първа глава има строго теоретичен характер и е посветена на осмислянето на концептуалните

основи на колективното трудово договаряне. Доказва се, че колективното трудово договаряне има своя строга логика и се подчинява на обективни закономерности, като в зависимост от спецификата на бранша и предприятието те придобиват уникално съдържание и трактовка. Трудовите възнаграждения се тълкуват като основен компонент на колективните трудови договори. Втора глава анализира действащите трудови договори за периода 2011- 2018 г. Научно изследователските качества на автора се проявяват в способността му за изгради релевантни класификации, като по този начин реконструира действителността и я поднася на читателя под формата на стройни систематизации по типове договори според техни основни характеристики, като равнище на договаряне, срок на действие, сфера на действие, равнище на договаряне и т.н. Трета глава постига още по-висока степен на конкретизация. В нея се анализират договорените трудови възнаграждения в действащите трудови договори. Предмет на задълбочен анализ са основната работна заплата и договорените към нея допълнителни възнаграждения. Анализът представлява ценност не само поради това, че в него е синтезирана богата емпирия, но и поради дълбочината на направените изводи и констатации, валидни за българската икономика като цяло. Ценното в този анализ е това, че авторът стъпва на оригинално емпирично проучване и представя оригинална по своя характер емпирична информация за договорените трудови възнаграждения у нас през периода 2017-2018 г. Анализът е изпълнен при спазване на изискванията на научно обосновани изследвания, базирани на емпирични данни, и се отличава както с богатство, актуалност и достоверност на представения емпиричен материал, така и с достигнато високо ниво на осмисляне на представените данни и тяхното извеждане до ранг на теоретични констатации. Всичко това придава на монографията изключително високо теоретично равнище, а направените изводи и констатации са основа за бъдещи политики в областта на колективното трудово договаряне.

Изрично заслужава да се отбележи и разработеният от г. ас. Д-р Валери Апостолов учебник "Индустриални отношения", Издателски комплекс УНСС, 2018, ISBN 978-619-232-148-2. Макар да се характеризира с други черти, някои от които различни от типичните за монографичен труд характеристики, учебникът има изключително висока теоретична стойност. Чрез този учебник кандидатът доказва своите умения и качества да поднася високо теоретична материя във вид, който е подходящ за обучението в системата на висшето образование. Предвид сложността на материята за индустриалните отношения, учебникът заслужава много висока оценка, тъй като в него са отразени основните концептуални виждания на автора за индустриалните отношения, тяхната природа и генезис, моделите, в които се проявяват, техните български интерпретации и практически приложения.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Рецензирането на представените от гл. ас. д-р Валери Апостолов научни трудове е основа за общата констатация, че научно изследователската дейност на кандидата се характеризира с изключителна актуалност, задълбоченост и консистентност. В трудовете на кандидата проличава стремеж към системно изследване на поредица от научни и практически проблеми, които, разгледани като една обща съвкупност, формират сериозни научни и научно приложни приноси.

Най-напред ще отбележа, че приемам направената от кандидата самооценка за научни и научно приложни приноси. Разглеждайки трудовете, оставам с впечатлението, че по определени пунктове кандидатът е проявил скромност и е описал приносите си дори в по-бегли тонове, отколкото би могло да се каже. Това говори за вродена научна скромност и прави чест на кандидата.

По моя преценка, заслужават изрично да се отбележат следните научни приноси на кандидата:

- Задълбочени анализи и извеждане на нови теоретични аспекти по отношение на индустриалните отношения, в това число техният генезис, форми, модели и български проявления;
- Концептуално осмисляне на здравословните и безопасни условия на труд: критичен преглед на съществуващите концепции и извеждането на същностно важното от тях, което формира в една консистентна цялост система от възгледи, принципи и методи за безопасността и здравето при работа;
- Създадена е собствена концепция за колективните трудови договори и трудовите възнаграждения като основен техен компонент. Изследвани са различните модели на колективно трудово договаряне и различните метаморфози на трудовите възнаграждения, които възникват при тези процеси;
- От социологическа гледна точка, принос на кандидата е, че и при колективните трудови договори, и при индустриалните отношения, се обръща специално внимание на процесите на взаимодействие, които са в основата на възникването и реализирането на социално икономически отношения. Макар и икономист, авторът демонстрира добре балансирана наклонност към социологически интерпретации и констатации, което придава допълнителна стойност на теоретичните му разработки.

Като научно приложни приноси извеждам:

- Формулираните изводи и препоръки за оптимизиране на колективното трудово договаряне и постигането на релевантни договорености по отношение на трудовите възнаграждения и техните отделни компоненти. Ценен принос в това отношение са разработените практически указания за работодателите от българската икономика за повишаване качеството на преговорните процеси и постигането на по-добри договорености в колективните трудови договори;
- Очертаните актуални тенденции в прилагането на законодателството по безопасност и здраве при работа;
- Идентифицираните практически аспекти в приложението на законодателството и нормативната база за политики за здравословни и безопасни условия на труд;
- Високо професионалният "прочит" на европейските нормативни документи и очертаването на тяхната практическа приложимост спрямо българската социално икономическа среда;
- Изведените ползи от одита на човешките ресурси като механизъм и инструмент за подобряване качеството на управленските политики;
- Впечатляващите със своята дълбочина анализи на активните политики на пазара на труда и младежката безработица.

Очертаните приноси са безспорно свидетелство за високата научно теоретична полезност и резултатност от научно изследователската работа на гл. ас. Д-р Валери Апостолов. Пред нас е кандидат с добре развити и доказани научно изследователски и

аналитични качества, умения за идентифициране на същностно значими проблеми и тяхното безпристрастно анализиране с помощта на научен апарат.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към кандидата. Бих могла да направя препоръка да доразвие своите изследвания на колективните трудови договори, като в тях отдели внимание на изграждането на успешни стратегии за релевантно представяне на интересите на работниците и служителите, които в качеството си на наети лица в даден бранш, имат определени очаквания спрямо трудовите възнаграждения и условията на труд. Работниците и служителите по принцип са представени от синдикалните организации, но практиката показва, че все още има аспекти в преговорните процеси, които биха могли да се оптимизират, като се засили ролята на мненията на работниците и служителите.

8. Заключение

Кандидатът за заемане на академичната длъжност "Доцент" гл. ас. д-р Валери Апостолов притежава отлични възможности за самостоятелна научно изследователска, аналитична, консултантска и организационна дейност, която в съчетание с много добрите му показатели за учебно преподавателска работа го превръщат в изграден преподавател, учен и изследовател, с доказани и емпирично верифицирани качества за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Това ми дава основание да направя обобщаваща констатация, че гл. ас. д-р Валери Апостолов напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на УНСС. С цялата си убеденост препоръчвам на Председателя и на уважаемите членове на Научното жури да подкрепят предложението за назначаване на гл. ас. д-р Валери Иванов Апостолов на академичната длъжност „Доцент” по научна специалност „Икономика и организация на труда (индустриални отношения и здравословни и безопасни условия на труда)“ по професионално направление 3.8. Икономика в УНСС.

4.11.2020 г.
София

Рецензент: .....
Проф. д.с.н. Емилия Ченгелова

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

By: *Prof. DSc Emilia Evgenieva Chengelova*
Scientific Specialty: Sociology
Institute of Philosophy and Sociology at BAS

Regarding: *Competition for Associate Professor in the professional field 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and organization of labor (industrial relations and health and safety at work)" at UNWE.*

1. Information about the Competition

The competition was announced for the needs of department of UNWE in accordance with Decision of the Academic Council 5 / 08.07.2020. I participate in the scientific jury of the competition in accordance with Order 2543 / 23.10.2020 of the Rector of UNWE.

2. Information about the Candidates in the Competition

In the competition for the academic position of "Associate Professor" in the professional field 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and organization of labor (industrial relations and health and safety at work)", published in State Gazette, issue. 75 of 25.08.2020, there is one candidate participating – Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Ivanov Apostolov, from the Department of Human Resources and Social Protection, Faculty of General Economics, UNWE. The candidate was born in 1964. In 1991 he graduated from the University of National and World Economy, majoring in Economics and Labor Organization. In 1999 he received a Master's degree in Law at Varna Free University. From January 26, 2011 to April 30, 2014 he was an assistant at the University of National and World Economy, Department of Human Resources and Social Protection. In 2013 he obtained an educational and scientific degree "Doctor" at the University of National and World Economy, majoring in "Economics". From 2015 until present he is a Chief Assistant Professor at the Department of Human Resources and Social Protection, Faculty of General Economics, UNWE.

Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov has an extremely rich and purposeful professional career. From August 2001 to April 2005, he was Deputy Minister of Labor and Social Policy, responsible for Industrial Relations and Social Security and for European Integration. From 2005 to 2010 he was a member of the National Audit Office and headed the Audit Department, and from January 2011 to April 2014 he was Deputy Chairman of the National Audit Office, where he organized, managed and controlled the audit activity. He is Chairman of the Information Technology Council of the National Audit Office. During this period, he managed a large-scale project worth BGN 2,125,656.23 - "Improvement of the Professional Competence of the Employees of the National Audit Office of the Republic of Bulgaria for Carrying Out Effective and Efficient Audit Activity" under the Operational Program "Administrative Capacity". Since 2014 he has been active in trade union activity and proves himself as a successful trade unionist - Dr. Valeri Apostolov is an advisor to the

President of the Podkrepa Labor Confederation, Confederate Secretary, Chairman of the Higher Education Trade Union of the Podkrepa Trade Union of the Sofia Bar Association.

3. Compliance with the Requirements for Acquiring the Academic Position

The candidate in the competition fulfills all the obligatory requirements for holding the academic position "Associate Professor" according to the Law:

- He has acquired a Doctoral Degree in 2013, defending a dissertation on the topic: "Socio-economic aspects of safety and health at work in the conditions of membership in the European Union."

- In 2020, he published an independent habilitation thesis, different from the one presented for the acquisition of the PhD Degree, on the topic: "Analysis of the agreed remuneration in the current collective labor agreements at the enterprise level." The habilitation work meets all the conditions for monographic work;

- He has held the academic position of "Chief Assistant" for more than three years.

Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov meets all the additional quantitative requirements of UNWE for acquiring the academic position of "Associate Professor", collecting a total of 892 points with a minimum required 620 points. He has developed ten lecture courses, respectively ten curricula, five of which are for the Master's degree educational level. In 2018 he published independently a textbook "Industrial Relations". The candidate has a rich publishing activity. In addition to the mentioned habilitation monograph, the candidate has written a study, which has a methodological nature and was published in 2012 in the yearbook of VUZF University. He has published 4 articles in scientific journals, referenced and indexed in other international databases with scientific information, there are also 13 articles in non-refereed journals with an editorial board. Two of his papers presented at scientific conferences have been published in scientific journals. There are 21 citations in articles or other scientific papers.

He was a project manager of a National Study on the Working Capacity and Morbidity as a Result of Psychosocial Risks and the Specifics of Work in the Higher Education Sector - a study funded by the "Working Conditions" Fund of the Ministry of Labor and Social Policy. He has participated in the international project "Improving the regulation on strike rights", implemented by the National Institute for Conciliation and Arbitration as Component 2 of a project of the Swiss Government through the Fund for Partnership and Expert Assistance with MLSP "Promoting Social Dialogue and Working Conditions of Workers and Employees".

Dr. Valeri Apostolov also meets the quality requirements of UNWE for holding the academic position of "Associate Professor". His scientific research and consulting activities are impressive. By working on four important projects, one of which is international, and participating in three scientific conferences, all three of which are international in nature, the candidate forms a significant contribution to the leadership and development of other organizations and institutions. In this way, he focuses his solid professional expertise on solving significant problems. For the period from 2014 until now he has been a member of nine scientific committees and platforms, in which way he has also directly contributed to the higher quality of the work of the respective committees and platforms.

The candidate has a clear contribution to the development of education and university structures, his contribution to the development of new courses and curricula is impressive, and his textbook on industrial relations is highly valued. He has a vast experience as a leader and member of working groups for preparation of normative documents in the capacity of Deputy Minister of Labor and Social Policy in 2001-2005 and now in the capacity of Confederate Secretary of the Podkrepa Labor Confederation.

The Council for Habilitation of the University of National and World Economy has given a positive opinion on the fulfillment of the quantitative and qualitative requirements for holding the academic position of "Associate Professor" at the University of National and World Economy by the potential candidate in the competition Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov (Decision of the Council for Habilitation of UNWE from 13.05.2020).

4. Assessment of the Educational and Training Activities

The candidate has 9 years of experience as a lecturer. An indicator of his serious attitude and constant interest in his teaching activity are the ten courses and curricula developed by him in the following disciplines: "Industrial Relations", "Health and Safety at Work", "Insurance Systems", "Social Security", "Labor and social security law". The curricula are designed for both Bachelor's and Master's degrees educational levels. The training courses are thoroughly developed and meet the up-to-date methodological requirements for training courses and programs. Dr. Valeri Apostolov has a lasting interest in industrial relations and evidence of this is the textbook he developed in this subject area. The high qualities of the candidate as a teacher are evidenced by the positive feedback from the students he teaches.

In his capacity as Chairman of the Higher Education Trade Union and as Confederate Secretary of the Podkrepa Labor Confederation, the candidate has repeatedly given lectures on various topics related to the Labor Code, Health and Safety at Work, Industrial Relations and Social Security. In this way he has transferred his professional teaching experience to the benefit of various audiences in Bulgarian society.

The teaching experience of the candidate in the competition is impressive and completely sufficient for the academic position of "Associate Professor" at UNWE.

The scientific and educational training and experience of the candidate fully correspond to the scientific specialty of the competition.

5. General Characteristics of the Submitted Scientific Papers/Publications

5.1. Main directions in the research activity

Two main areas of research can be distinguished on base of the presented for review papers by Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov:

1. Industrial relations.
2. Healthy and safe working conditions.

The scientific works of the candidate in these two areas are developed with a lot of skill, impressive depth and with clearly defined own contributions. The scientific works of the candidate are based on leading state-of-the-art developments in the field of industrial relations and health and safety at work. Based on the analysis and rethinking of leading concepts, the candidate has reached his conceptual summaries and has formed his own contribution in both theoretical directions.

5.2. Summary of the Obtained Scientific and / or Scientific-Applied Results

The analysis of the scientific works in the two outlined scientific research directions allows for the following main findings to be formulated.

The first direction is industrial relations. Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov, by virtue of his professional competence and in particular due to his high public positions, has reached the conclusion of the extreme importance of the theoretical understanding of industrial relations in a society in transition, such as Bulgaria. The classical type of industrial relations known to us from the developed capitalist societies suffer a kind of metamorphosis into a society undergoing a transition from a state-command economy to a market economy in which neoliberal elements predominate, but also certain neo-Keynesian flavor is retained. In this sense, the merit of the candidate is in the outlined evolution of the industrial relations, in revealing their specifics and evolved forms, in the derivation of the mechanisms for their occurrence in the conditions of the transforming Bulgarian society.

The ideas and views of Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov on the industrial relations in the Bulgarian society have been fully elaborated in the textbook developed by him on industrial relations (Apostolov, V., *Industrial Relations*, Publishing Complex-UNWE, Sofia, 2018, ISBN 978-619- 232-148-2). The textbook exhibits by a high degree of theoretical maturity and summarizes the complex and comprehensive ideas of the author. At the same time the material is presented in a fascinating way, with a view to captivate the potential audiences.

An essential component of the industrial relations and their specific manifestations in the Bulgarian economy are collective labor agreements. Being a bright representative of the trade unionism in our country, Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov has comprehensive and deep empirical observations on the processes of creation, signing and practical application of collective agreements. This gives him the rare chance to develop an independent monograph on collective agreements, subjecting them to an in-depth analysis in terms of their types, content and practical application. This is an indisputable theoretical contribution of the candidate in a subject field in which there are no previous clearly defined contributions.

The second scientific research direction in the scientific works of Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov are healthy and safe working conditions. This is a topic that the candidate is very well versed in and in which he had a personal opportunity for successful and significant management interventions - as a Deputy Minister of Labor and Social Policy, as Manager of the Working Conditions Fund at the MLSP and as Confederate Secretary of the Podkrepa Labor Confederation. It is no coincidence that the candidate dedicates seven of his scientific articles to health and safety at work. In the articles, a subject of scientific discussion are both the methodological approaches and concepts for healthy working conditions, as well as the European directives and their impact on the Bulgarian legislation on safety and health at work.

Special attention is paid to the practical application of the legislation on health and safety at work in the Bulgarian enterprises. Here the deep and personal acquaintance of the candidate with the specific problems arising in the application of this type of legislation in the Bulgarian economy is evident. The candidate's strength is the excellent knowledge of the European and world practices in safety and health at work, which gives him a broad view of the issue and allows him to recommend sound and successful practices for creating healthy

and safe working conditions in the Bulgarian economy.

5.3. Assessment of the Monographs as an Independent Subject of Review

The central focus in the research activity of the candidate is his independent monographic work "Analysis of the agreed remuneration in the current collective labor agreements at the enterprise level", Avangard Prima, Sofia, 2020, ISSN - 978-619-239-395-3. The analysis is based on personal impressions and empirical research of the bargaining processes for concluding collective labor agreements in enterprises from the main economic activities. The value - both theoretical and practical, of the analysis is in the deep understanding of the possibilities for negotiating different levels of remuneration, their stratification and classification, the development and application of a scientific apparatus to the immediate negotiation processes of remuneration and wages bargaining.

In the course of the performed analysis the analytical abilities of the candidate and his qualities suitable for independent research work are strongly evident. The observed processes are subjected to an objective and thorough scientific dissection, their main characteristics and manifestations are described, and on this basis general tendencies are derived and specifics are identified. All this characterizes the candidate as a scientist with very well-developed qualities for analysis and synthesis, for the study of complex and internally heterogeneous phenomena and processes, for distinguishing the essential from the insignificant, for clearly distinguishing causal relationships and dependencies. As a direct participant in a number of negotiation processes, the candidate manages to remain scientifically objective and unbiased and by combining theoretical concepts with their practical applications in the Bulgarian experience, creates a unique monographic work, which has both high theoretical value and outstanding empirical implications.

Formally speaking, the monographic work is structured in three chapters, each of which has a clearly defined content and forms its own contributions. The first chapter is strictly theoretical in nature and is devoted to understanding the conceptual foundations of collective bargaining. It proves that the collective bargaining has its own strict logic and is subject to objective laws, and depending on the specifics of the industry and the company, they acquire a unique content and interpretation. Remuneration is interpreted as a major component of collective agreements. The second chapter analyzes the active employment contracts for the period 2011-2018. The author's research qualities are manifested in his ability to build relevant classifications, thus reconstructing reality and presenting it to the reader in the form of streamlined systematizations by types of contracts according to their main characteristics such as level of agreement, duration, scope, level of agreement, etc. The third chapter achieves an even higher degree of concretization. It analyzes the agreed remuneration in the current employment contracts. The subject of in-depth analysis are the basic salary and the additional remuneration agreed upon. The analysis is valuable not only because it synthesizes rich empirical data, but also because of the depth of the conclusions and findings valid for the Bulgarian economy as a whole. What is valuable in this analysis is that the author builds on an original empirical study and presents original empirical information about the agreed remuneration in our country in the period 2017-2018. The analysis is performed in compliance with the requirements of scientific research based on empirical data, and is distinguished both by the richness, relevance and reliability of the presented empirical material, and by the high level of comprehension of the presented data and their advance to the rank of theoretical findings. All this gives the monograph an

extremely high theoretical level, and the conclusions and findings are the basis for future policies in the field of collective bargaining.

The textbook "Industrial Relations" developed by Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov, UNWE Publishing Complex, 2018, ISBN 978-619-232-148-2, is also explicitly worth mentioning. Although it is characterized by features, some of which are different from the typical characteristics of a monograph, the textbook has an extremely high theoretical value. With this textbook the candidate proves his skills and qualities to present highly theoretical material in a form that is suitable for teaching in the higher education system. Given the complexity of the matter of industrial relations, the textbook deserves a very high rating, as it reflects the author's main conceptual views on industrial relations, their nature and genesis, the patterns in which they occur, their Bulgarian interpretations and practical applications.

6. Assessment of the Scientific and Applied Scientific Contributions

The review of the presented by Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov scientific papers is the basis for the general ascertainment that the research activity of the candidate is characterized by exceptional relevance, depth and consistency. In the works of the candidate there is a desire for systematic research of a series of scientific and practical problems, which, considered as a whole make serious scientific and scientifically applied contributions.

First of all, I would like to note that I accept the candidate's self-assessment of the scientific and applied scientific contributions. Considering the works, I am left with the impression that on certain points the candidate has shown modesty and described his contributions in a paler tone than one could use. This speaks of innate scientific modesty and honors the candidate.

In my opinion, the following scientific contributions of the candidate deserve to be explicitly noted:

- In-depth analysis and development of new theoretical aspects regarding industrial relations, including their genesis, forms, models and manifestations in the Bulgarian society;
- Conceptual understanding of health and safety at work: a critical review of the existing concepts and analysis of their essentials, which forms a consistent system of views, principles and methods for safety and health at work;
- An original concept has been created for the collective labor agreement and labor remuneration as its main component. The different models of collective bargaining and the different metamorphoses of wages that arise in these processes are studied;
- From a sociological point of view, the candidate's contribution is that in both the analysis of collective agreements and of industrial relations, special attention is paid to the processes of interaction, which are the basis for the emergence and implementation of socio-economic relations. Although an economist, the author demonstrates a well-balanced tendency towards sociological interpretations and findings, which adds value to his theoretical work.

As scientifically applied contributions I outline the following:

- The formulated conclusions and recommendations for optimizing the collective bargaining and reaching relevant agreements regarding wages and their individual components. A valuable contribution in this regard are the developed practical guidelines for employers in the Bulgarian economy to improve the quality of the negotiation processes and

achieve better collective agreements;

- The outlined current trends in the implementation of the legislation on safety and health at work;
- The identified practical aspects in the application of the legislation and the normative base for policies for health and safety at work;
- The highly professional "reading" of the European normative documents and the outlining of their practical applicability to the Bulgarian socio-economic environment;
- The outlined benefits from the audit of human resources as a mechanism and tool for improving the quality of management policies;
- Impressive analyzes of the active labor market policies and youth unemployment.

The outlined contributions are indisputable evidence of the high scientific and theoretical usefulness and effectiveness of the research work of Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov. We have before us a candidate with well-developed and proven research and analytical qualities, skills for identifying essential problems and their objective analysis with the help of a scientific apparatus.

7. Critical Notes and Recommendations

I have no critical notes towards the candidate. I could recommend further developing his research on collective agreements, focusing on building successful strategies for relevant representation of the interests of employees who being hired in a given industry, have certain expectations regarding labor wages and working conditions. Employees and workers are generally represented by trade unions, but practice shows that there are still aspects in the negotiation process that could be optimized by strengthening the significance of the employees' opinions.

8. Conclusion

The candidate for the academic position "Associate Professor" Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov has excellent qualities for independent research, analytical, consulting and organizational activities, which in combination with his very good results in his teaching work turn him into an established lecturer, scientist and researcher, with proven and empirically verified qualities for conducting independent research. This gives me reason to make a general conclusion that Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Apostolov fully meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Rules for the Development of the Academic Staff of the University of National and World Economy. With all my conviction, I recommend to the Chairman and the respected members of the Scientific Jury to support the proposal for the appointment of Ch. Assistant Professor Dr. Valeri Ivanov Apostolov for the academic position of "Associate Professor" in the scientific specialty "Economics and organization of labor (industrial relations and health and safety at work)" in the professional field 3.8. Economics at UNWE.

4.11.2020
Sofia

Reviewer: .....
Prof. DSc Emilia Chengelova